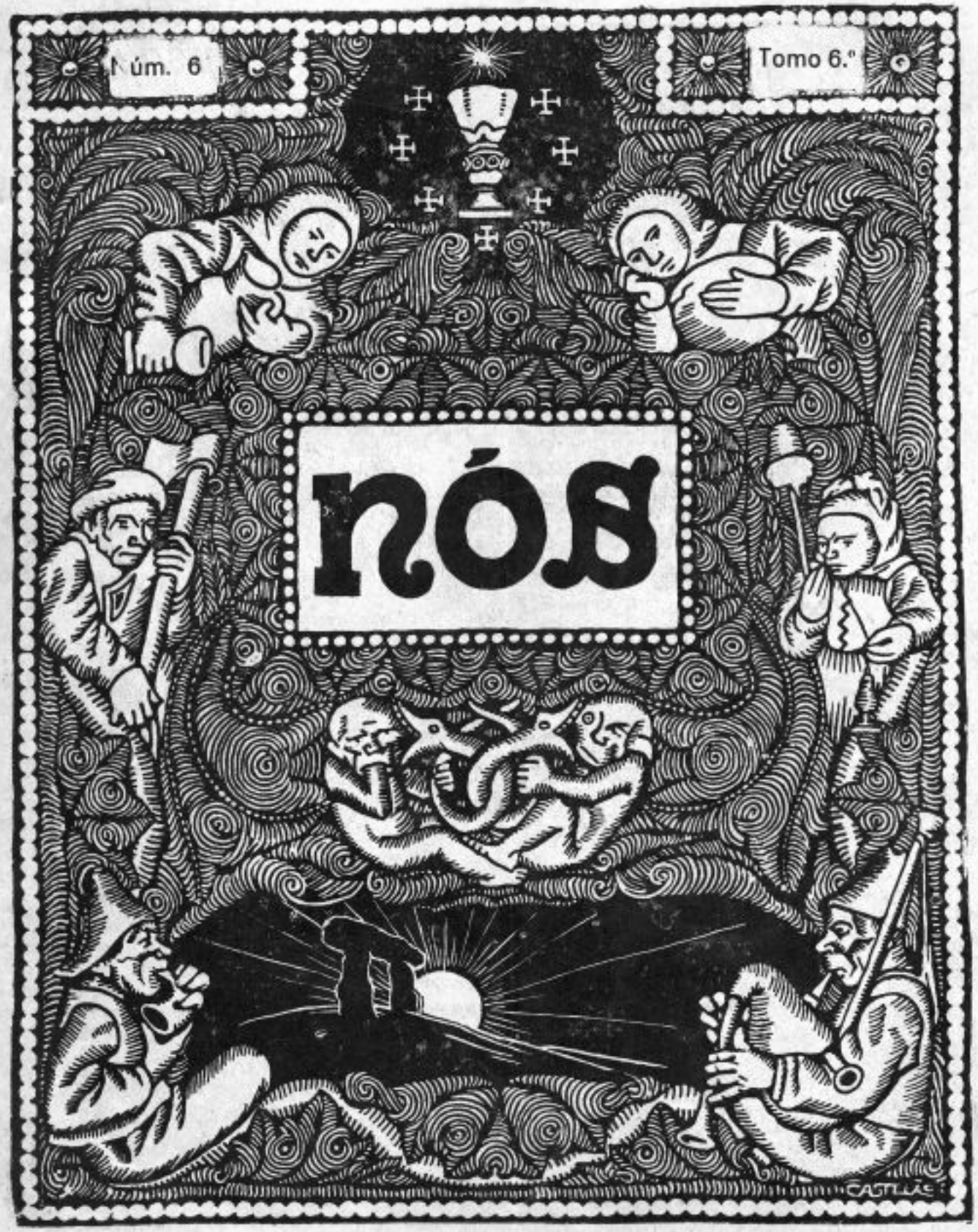
Núm. 6
Tomo 6.º
nós
CASTELÃO

NÓS.

BOLETÍN MENSUAL
da
CULTURA GALEGA

Direitor Literario
Vicente Risco

Direitor Artístico
Alfonso R. Castelao

Adeministrador
ANXEL CASAL

DIREICIÓN E REDAUCIÓN:
Sto. Domingo, 47—OURENSE

ADEMINISTRACIÓN:
Real, 36 1.°—A CRUÑA

ABONAMENTO

Doce números, na Península	6'00 *pesetas.*
Foro da Península	8'00 »
Número solto	0'70 »

NOTA

Este boletín non pubricará mais orixinais qu'os que foran direitamente solicitados pol-a Direición. Tampouco se fai solidario das ideas n-eles emitidos, a non ser dos que por non iren rubricados, enténdense que son da Redaución.

Os pagos son adiantados e os gastos de xiro de conta dos suscritores

SUMARIO

Elegía do esprito enfermo, por ROBERTO BLANCO TORRES.
Pesadelos, por RAMÓN OTERO PEDRAYO.
Catálogo dos Castros Galegos [pol o SEMINARIO D'ESTUDOS GALEGOS.
Ilustrazóns das Industrias Lítícas da Gvardia, por MANUEL F. COSTAS.
Os homes, os feitos, as verbas, POL-A REDAUCIÓN.

Reloxería ZENITH

MAQUINAS PARLANTES DISCOS
AGULLAS e ACCESORIOS

M. CALVIÑO - Ourense

Vicente Risco

Abogado

Santo Domingo, 47-2.° Ourense

nós

BOLETIN MENSUAL DA CULTURA GALEGA

Ano XI ✶ Ourense 15 de Setembro do 1929 ✶ Núm. 69

Elegía do esprito enfermo

O sentido común do istinto sabe
abrir a roita, refugir o erro;
no mecanismo universal das cousas
é un resorte integrante teológico,
e non busca a verdade; éa il mesmo.

Esto dixo Dionisos. Noite escura
as súas verbas auguraban. Sombras.
Apolo, baijo arcano alento, estende
o seu domiño ô longo das edades,
e xurden o dereito, a cencia, a arte.

Mais, ¿onde está a verdade?... ¿E onde [o home]
señor da Terra e o Mundo, dono da alma
de Deus image, ou, como il mesmo, Deus?
¿É a verdade o mal, a guerra inícua,
a tiranía, a servidume, o crime?...

O sentido común da cencia iñora
—verdade ô fin no devir plasmada—
o camiño singelo, a norma fija.
Na balumba apolínea, o home cae
na enfermedá do esprito en sí mesmo.

¿Tiña razón o prisco Dionisos?
¿Tiña razón tamén o novo Nietzsche?
No misterio outogénico dos xérmolos
frolescentes, quizá mais outa vida
se forjase, no amor e na verdade,
coa energía prima dos istintos,
callada no valor do superhome.

ROBERTO BLANCO TORRES

Do libro que ten no prelo NÓS «Orballo da media noite».

P E S A D E L O S

Os grandes penedos da touticeira non seguían as sazós das colleitas, a galiña fuxida c'a derradeira estrela pra descobrir continentes novos alén do tanque de lavar as táboas, algunhas de cadaleito podre, do pisado da sala sempre chea d'un aire acugulado en camiño de se solidificare e tan desemellante do aire de fora qu'iste batía n'il com'o mar no cón, o libro de Teoloxía anotado pol-o dente do rato erudito, calvo e friorento e pol-a tinta d'un frade que tivo o probe a ilusión de saber a data esauta da creación do home, o redondel de viño deixado no linoleum da mesa por un segredario d'Auntamento que xa fuxiu do tempo en que estivo cincoenta e cinco anos enquistado e agora debe refrescare nas prayas tolas d'outro tempo, a cortiza enrugada da vella Prisca que tamén ll'arde a cabeza teimando armonizar o tema cronolóxico das cousas que se debaten baixo o seu probe treito de colmo onde a galiña pón un ovo que non obedeceu o mesmo ritmo do que seguía o ovo do monstro antediluviano atopado pol-os eisproradores nos desertos d'Asia central, o tempo de todal-as cousas fuxindo ou cristaizado en aparenza enganosa, hastra o mesmo tempo da sensación e do xuicio sintético a priori, todos eles beilaban unha salagarda endiañada na testa do fidalgo do pazo qu'estudara malamente a Lóxica fundamental con Porco Triste e hastra o terceiro inverno de viudeza se non decatara de ren e bebía o viño branco na mañán artificial de neve c'a ilusión de qu'a serra dos Picos e a saya remendada da criada obedecían â folla do calendario. O abade da parroquia non lle daba apenas importanza ô caso que nin estaba prevefiido no libro do Papa Bieito XV *olún* cardeal Próspero Lambertini nin facía mal a ninguén e hastra afastaba ô señor de cair en noxento concubinato c'a moza do caseiro que tiña un carrolo coor de mel e de pulpa de froita. En troques o sobriño creguiño novo criado en Comillas ficara tan espaventado que lle tremaban as mans ollando pr'o reló i-esgazou un grabado do libro antigo onde se representaba un Cronos barbado de néboas tan sadisfeito e olímpico. O fidalgo xa non collía o sono nin comía ás horas nin tiña fé na data dos prorrateos. Somentes o señor Bráis da Millarada qu'andivera moito mundo a pé e non tiña medo â noite sentía un maor gosto na compaña do fidalgo, e xuntos debían dicir tales cousas qu'as ponlas do souto facían crá, crá, e o pico verde voaba curioso encol d'eles disposto a se lle prantar no hombreiro d'un como facía o corvo c'o Santo Bieito nos antigos tempos seguros. O Fidalgo fuxíu dos paxaros e contoulle ô seu compadre Bráis que fora pol-o medo que lle diran os corvos do craustro da Sé de Lisboa. Il xa home maduro gastava a noite nos *becos* escuros recendentes a marisco e pel de negra do barrio alto da cibdade e fora â Catredal como un turista certeiro en crasificar o tempo d'unha arquiteitura, mais aquiles corvos todos calvos achegándose a il con paso de mestres desenganados e sorridentes d'ironía e sabencia do demo, díronlle tal medo que ô saír apalpabase pra se convencere de non ter morto. Eran mais vellos qu'il, mais vellos que todol-os seus parentes fotografiados e miniaturizados baixo vidros de cemiterio nos gabinetes do seu pazo, fondos, sombrizos como buzos pol-o verdecer de mar de naufraxio dos grandes buxos e pol-a presen-

cia dos bordados representando as primeiras cotorras traguidas das Illas pol-os prantadores de caña, contemporáneos do terremoto que sentiu Goethe de neno e foi comentado pol-os doutores de Ispahan sentados a redonda no patio de oasis das mezquitas, contemporáneos das *Cartas persas* de Montesquieu, e dos reises portugueses que ían disfrazados ás novenas pra s'adicar ô pracer da palpa, do pelouriño ergueito pol-o Marqués de Pombal, continoadores da leenda do San Vicente primeiro ronselador con prova cristiá das augas despeitadas en trenzas de sargazos de seréas do Promontoiro Sacro. Alí o fidalgo tivo unha crúa iluminación no fondo da yalma; e a sua luz ollaba como quizais o mundo é somentes unha tráxica coincidenza de tempos de difrente esenza que seguen paralelas un istante cuáseque sempre diverxentes, camiños qu'eles mesmos van creando no caos, non no caos anterior sinón no seguinte, no mais misterioso que sempre se pon didiante coma noite pra quen marcha car'o oriente mais axiña qu'o sol. Dende entón o fidalgo cazador tivo mais respeito ôs animás pois non eran soilo os corvos educados nas Humanidás sinón as carpas dos estanques de Fontainebleau afeitas â voz romorosa d'arboredos da Illa de Francia e o novo labio do francés, labio de viño e seixo, e as tortugas do Pacífico cuios anos teñen a mesma dura qu'o movemento de traslación de Neptuno, e contan a mocidade por edades xeolóxicas... O fidalgo n'aquil inverno xa procuraba unha cispricación na filosofía e na cencia pura e non tiña confianza nas bases do seu vivir. Nin na paisaxe, nin'a carne de Porco, nin nas oracións pol-as ánemas do Purgatorio. O comenzo foi unha bacanal disforme e un sentimento de como todo fuxía espertando un vento que lle levaba os cabelos brancos e rexos de fidalgo cazador e lle atizaba nos ollos fogos d'ansiedade e lle engarabitaba as mans procurando o agarradelo d'un cordaxe seguro n'aquil Mäelstrom cósmico. Había istantes de volutuosidade como cando na noite s'afundía nos filosófos. Descartes, que noxo, un probe tolo vítima da ilusión da estabilidade. De Kant hastra o nome lle facía mal, chamáballe reloxeiro da intelixenza, comparabao c'o sabio que olla o sismómetro no momento en que s'esborrallan a casa, os cotos, e todol-os aparatos do ouservatorio sinalaban azorados cifras e datas de agunía. Contodo non era agunia, era vivir d'un heroísmo superior quizais ás posibilidás humáns, un licor desmasiado forte pr'as gorxas afeitas â auga e ôs viños brandos e vexetales. O tempo, única dimensión. Mais ésta palabra dimensión era da estética, é dicir, da morte. Mais que dimensión sería vida tráxica, traxedia que nin acertaron a sospeitar os gregos nin o tráxico cotidián. Na noite de Santos figuraba precipitarse o ritmo dos tempos, tan aixiña fuxían os arboredos—descontada a ilusión das follas do olmo arrincadas e falseiramete provistas d'un vivir scherzante de pequenas naos de fadas no estanque verde —tan aixiña se apretuxaba o feldespato c'o seixo e ca mica luar dos penedos que o fidalgo coidou chegada a hora derradeira na que todo ser levado pol-o crescendo da fuxida perdera hastra a mais pequena aparencia de figura e forma. O latexar do curazón chamaba a alarma. Entón o fidalgo lembrouse do vello violín prestixioso e foi a procuralo no coarto onde parecía durmir—il tamén escravo do tempo musical—e c'a man tremerosa espallou na noite as primeiras medidas d'un andante. Entón houbo un pequeno acougo; as cousas pol-o menos figuraban ordearse. O fidalgo tivo a pequena sadisfaución enganosa de crasificar: había tres tempos paralelos. O tempo pranetario das pedras e das estrelas, o tempo da vida, o tempo da idea. O escuro presentimento en troques de aquietalo fíxolle sentir a presenza da i-alma como si fora unha longa corda vibradoira tendida ô largo e por riba de todol-os tempos e capaz de sofrir en todos. Enrabechado esgazou as cordas do violín e da preciosa frabica sonora soilo ficaron anacos de pau aixiña consumidos no beilado do fogo. O fidalgo dend'aquela noite fuxíu de toda figuranza d'ordeación. ¿Pra qué? Quixera ser serra do Faro, ou carballizo do monte pois istes ô menos non se decataban. A estadea chegaba silandeira pol-o souto baixaba amodiño o alto muro de capias e agora o fidalgo ollaba orgaizarse en solene precisión pol-o camiño da eirexa. O fidalgo nin xiquer se de-

cataba da morte. Todo o mais un ritmo mais acelerado e o corpo deixado ô correr do tempo vexetal apodrecendo ledamente, xa crasificado e sadisfeito como as pallas e os cáns e as vacas mortas. Folgo da podremia. Sesta do adral. Risa da calaveira considerando a seguranza ausurda dos vivos. Pechouse o pazo e os herdeiros teimaban cambealo e pôrlle a galería pra mirar o paisaxe pol-os vidros de coores. A i-alma do fidalgo—ben o sabía o Sr. Brais da Millarada—chegou a privar os xogos funerarios e pueriles da estadea. En figura de néboa mañanceira, de rayola de luar, de cántiga de fonte, de vento no cume das carballas, en moitas fuxitivas aparencias sofría e gozaba da función de dirixire a orquesta do cosmos, teimaba mover mais depresa o tempo mineral, retardara o tempo biolóxico, fixar pol-o menos un istante o tempo do esprito. Era unha enerxía tendida ô largo do caos fuxitivo, feble como un fío de araña, purgando o pecado de ter sentido tráxicamente como froito de moitos anos d'aparente soedade e priguiza de propiedario cobrador de foros, o misterio da fuxida do tempo.

R. OTERO PEDRAYO

CATÁLOGO DOS CASTROS GALEGOS

PUBRICADO POL-A SEIZÓN DE PREHISTORIA
DO «SEMINARIO D'ESTUDOS GALEGOS» DE SANT-YAGO

(Continuazón)

Número IV

OUTEIRO DO CASTRO

EMPRAZAMENTO.—N-un monticelo de cota baixa, situado a 500 metros cara o norleste de Guimarás, parroquia de San Mamede de Canda, concello de Piñor de Cea e provincia de Ourense.

O castro queda desviado cousa de un kilómetro da marxe ezquerda da estrada de Cea a Oseira e por riba mesmo do río chamado de Oseira, de Mirela e río do Castro.

DEFENSAS.—Sinxelísimo na sua estructura as defensas de ista acrópole redúcense a un terraprén que pol-o norte cai 20 metros deica confundirse case cas abas do monte que por aquela banda van bicar o río de Oseira, e que no resto da volta redúcese a proporzóns mais modestas medindo, 15 metros no oeste, 8 no leste e 12 no sul. Consérvanse tamén grandes restos de un forte parapeto no suleste e vestixios mais flebes da mesma fortificazón na banda do sul.

MENSURAS.—De forma ovalada mede:

Do norte ô sul	64 metros
Do leste ô oeste	54 »

OBSERVAZÓNS.—Poucas poden facerse na área cercada, que está coberta de xestas, toxos e carballizos. Pol-o leste unha escabazón feita no terraprén deixa ollar o revestimento que o protexía, feito coma de cote de cachotería posta en seco.

No suloeste o terraprén perde n-un ancho de cinco metros o pendor que ostenta no resto da volta e convírtese n-unha verdadeira rampa de acceso, que pasa pol-o meio de dous fortes abultamentos da liña do parapeto que se ergue alí 4 metros por riba do

chán do castro. Non dubidamos en afirmar que ista especial disposizón da rampa e do parapeto, corresponde a unha porta da acrópole, garnecida antigamente por duas torres flanqueantes.

A 1 kilómetro, pouco mais ou menos do Outeiro do Castro i-en termos da fregresía de Borrán, alcontraronse hai pouco tempo tres canos, quizais de conduzón de augas, de 60 centímetros de outo e feitos de pedra e ladrillo. Anque non os poidemos ollar, coidamos moi posíbele que tales canos sexan de época romana e pertencentes a algunha *villa* das que imediatamente sucederon as habitazóns castrexas.

FOLKLORE.—No castro viviron os mouros.

«De unha vez viñeron uns señores ô castro c-un home xa vello de Piñor, puxéronse a lêr n-un libro e a facer circos no chan. A pouco de andar n-isto deu en erguerse o vento i-en moverse as follas de un xeito tan temeroso que o home de Piñor agarrou tan grande medo que morreu a pouco do susto.»

BIBLIOGRAFÍA.—Inédita.

(Catalogado por Mauricio Bacarise, Isaac Forneiro, Xosé R. Oxea, X. Blanco Portugal e Florentino L. Cuevillas.)

Número V

CASTRO DE SOUTELIÑO

EMPRAZAMENTO.—No cume d'un monte de abas dondas, situado â ezquerda da estrada do Carballiño ô Irixo e desviado de ela, menos de 2 kilómetros. Pertence iste monte âs fregresías de Corneda, concello de Irixo e de Xurenzás, concello de Boborás ou Brobás, os dous da provincia de Ourense. O lugar que queda mais perto é o de Souteliño (Corneda), desviado cousa de 800 metros cara o leste, e perto tamén alcóntranse os castros de Monte de Ollos e Cidá.

DEFENSAS.—Hai, en primeiro lugar, un recinto central defendido por unha cerca de 2 metros de outo no interior e que cai pol-o esterior n-un terraplen moi pino de 7 a 10 metros de elevazón a cuio pé corre un foso, que desaparez nas bandas sul e leste. Pol-o norte e oeste as obras defensivas refórzanse con dous novos fosos que se entremeian no espacio que deixan o denantes citado e outro esterior. De istes fosos, provistos todos do seu correspondente parapeto, interumpense o mais esterno no oeste, o seguinte ô suloeste, pra formar a porta de que logo falaremos e case a carón rematan os outros dous, que corren apegados ô recinto central, facendo ô espedir mesmo un reviramento cara ô interior ô xeito de un gancho. Idéntica feitura teñen os cabos dos dous parapetos que fan no suloeste unha porta en canella que se estreita cara dentro, aparecendo cinguido o do sul, que ten unha estensón pequena, pol-o

parapeto exterior que soio ven deixar unha soluzón de continuidade no lugar onde se abre a porta. De iste dispositivo como da separazón das defensas con relazón ô recinto central dan ideia os croquis que acompañan ista papeleta, abondando advertir agora, que agás no norte, ofrece o castro a forma típica de recinto duplo, anque con desenvolvemento moi desigoal da área esterna.

MENSURAS.—Mede o recinto central:

Do norte ô sul	98 metros
Do leste ô este	101 »

As distanzas entre as defensas que marcan o recinto esterior son as seguintes:

Pol-o oeste	. . . . .	17 metros
» sul	. . . . .	108 »
» leste	. . . . .	75 »

OBSERVAZÓNS.—Os parapetos e fosos están por compreto cobertos de terra, non ollándose pedras labradas en ningun lugar da área cercada.

As interrupzóns e reviramentos dos parapetos na parte do suleste son indicazón crara de unha porta de cuias particularidás e paralelismos ocuparémonos mais adiante. Perto de ista porta e mais ô sul hai un camiño moderno que vai indicado no croquis.

FOLKLORE.—«No castro de Souteliño sacan as mouras a asoellar o millo e namentras terman de il penteanse cos seus peites. Cadrou de unha vez que pasara por alí un porco que foi meter o fociño no soalleiro i-entón unha moura pra tornalo guindoulle c-un peite que se lle prendeu nas serdas.»

«Fuxíu o porco pr'a corte e cando alá chegou viron os donos que o peite que traguía engarrado era de ouro.»

(Informazón recollida de Santiago Bernardez Otero, de 50 anos, veciño de Guncieiro.)

BIBLIOGRAFÍA.—Inédito.

(Catalogado por Sebastián González e Florentino López Cuevillas.)

Número VI

CASTRO DE CAMEIXA

EMPRAZAMENTO. — Na provincia de Ourense, concello de Boborás e fregresía de San Martiño de Cameixa. Sitúase o castro n-un monte de pouca cota, dende o que se domiña o val do río Viñao ou Aviote, deica a sua confluenza co Avia. Dexérgase dende il unha ampria paisaxe ribeiraa cinguido ô lonxe pol-a serra Martiñá, pico ou coto de Novelle e montes de Celanova. Mais alonxados ainda os lombos das serras de Bande, de Larouco e de S. Mamede azuleian no fondo.

DEFENSAS.—Constaban de unha área terminal ben aplainada cinguida por un parapeto, a cuio pé corría un terraplén de 10 a 30 metros de outo, que morría n-un foso. Istas defensas están hoxe moi derramadas e soio na banda do noroeste quedan visíbeles alguns vestixios do parapeto. O foso cegado en case que toda a volta, está tapado no norte por un muro moderno e foi aproveitado no leste pr'a costruzón de un camiño.

MENSURAS.—De forma irregulârmente circolar, mede:

Do norte ô sul	. . . . .	139 metros
Do leste ô oeste	. . . . .	141 »

OBSERVAZÓNS.—Ô practicar na croa

do castro a apertura de uns buratos, pra plantazóns de aibres, o mesmo que ô facerse as obras de un camiño veciñal, descobríronse obxetos arqueolóxicos que en grande parte gárdanse na «Granxa» manífica finca, que o Sr. Espinosa, cultísimo agricultor e galeguista entusiasta, posee na fregresía de Cameixa. Nós mesmos, rexistrando a terra remexida da área terminal, atopamos testos

de cerámica lisa e decorada. Compre destacar de todo iste material dous anacos de vaso ca característica e abondosa decorazón de circos concéntricos estampados, outro con adornos riscados de liñas e triángulos e ainda outro mais con un cordón en releve. Nos restos de cerámica lisa apareceron dous fragmentos de bordes, un seguramente de

PERFÍS DA CERÁMICA LISA DO CASTRO DE CAMEIXA

un plato ou cunca, e anaquiños de unha vasixa de paredes eistraordinariamente finas (véx. dibuxos).

Ô abrir o camiño veciñal a que denantes nos referimos, e que pasa ô pé mesmo do terraplén, atopáronse muiños de man e unha regular cantidade de tellas romanas.

FOLKLORE.—«No meio do socastro hai unha trabe de alquitrán que toupará en labaradas no intre mesmo en que se lle toque.»

* * *

«No castro teñen aparecido moitas cousas dos mouros e tamén animaes vivos que son da sua pertenza. De unha vez un tal Callobre, que é veciño de Cameixa alcontrou unha ola enteira, mais en canto lle quixo botar man desfíxose por si mesma. Os mouros viven no castro por baixo de terra.»

* * *

«Hai xa tempo que un individuo indo ô pé da Casa Grande viu a dous homes que baixaban do castro, montados n-uns machos grandes e que traían unhá becerra e unha cabra. E os dos machos perguntáronlle por un camiño bóo pra que non tropezaran os animaes.

«O home anque de primeira calou mais despois amostroulles un camiño bóo, i-entón os forasteiros porfiáronlle pra que levase a cabra ou becerra.»

«Escolleu na becerra e iles mandáronlle que a levase pra casa, encargándolle moito

CERÁMICA DECORADA DO CASTRO DE CAMEIXA

que non lle tocara ata que estivera n-ela. Cando chegaron o home tocoulle e a becerra desfíxose en prata.»

«Sóupose despois que a cabra era de ouro.»

(Referenza de un veciño de Cameixa, cuio nome non se acadou.)

BIBLIOGRAFÍA.—Inédito.

(Catalogado por Antón Lousada, Xosé Ramón Oxea, Xosé Filgueira, Florentino López Cuevillas e Sebastián González.)

(Continuará).

AS INDUSTRIAS LÍTICAS d'A GUARDIA

NOVAS ESTAZONS

Pubricamos a continuazón os clichés que ilustran o intresante traballo do señor Fernández Costas cuio tidoo encabeza istas liñas e que non poidemos dar cando apareceu o estudo. Todos eles estan reducidos $^1/_4$ do seu grandor.

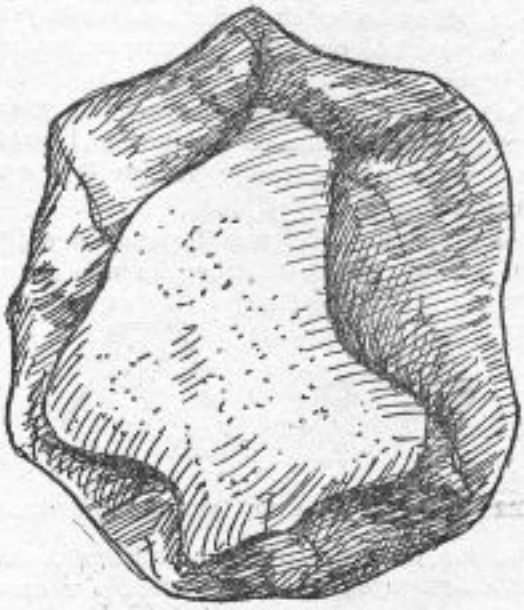

Fig.ª 12.

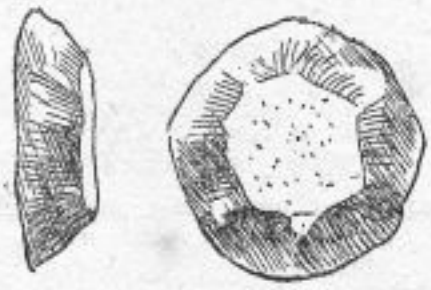

Fig.ª 13.

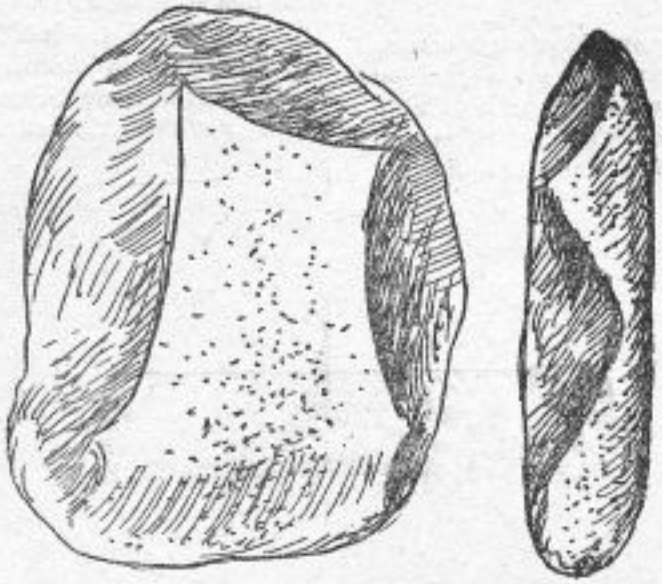

Fig.ª 14.

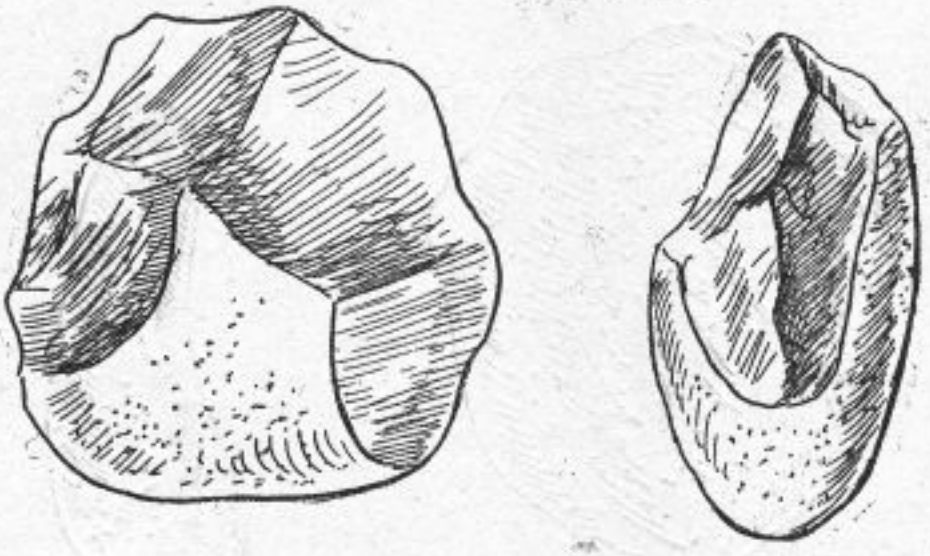

Fig.ª 15.)

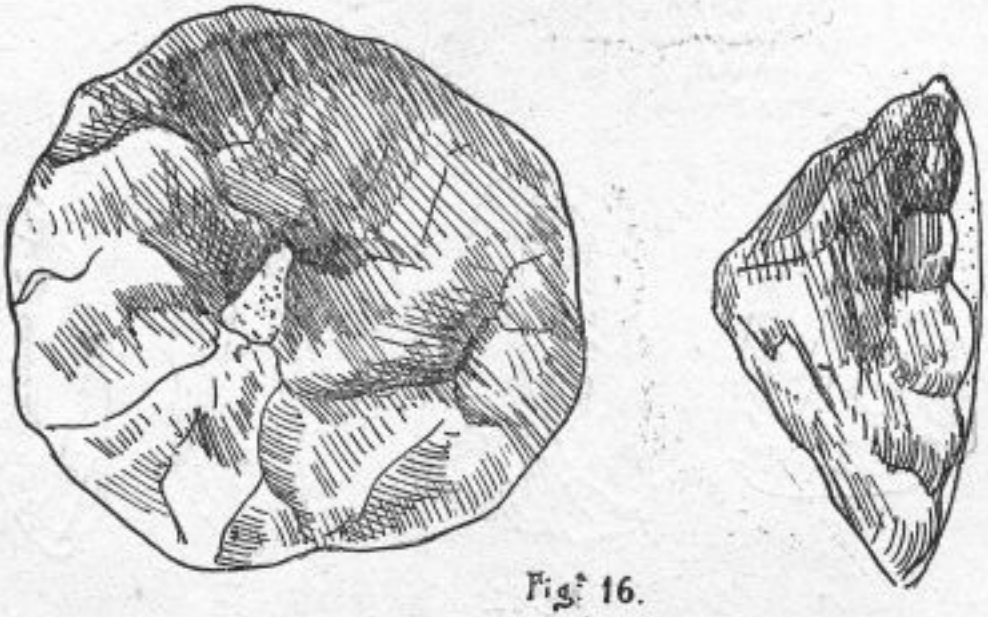

Fig.ª 16.

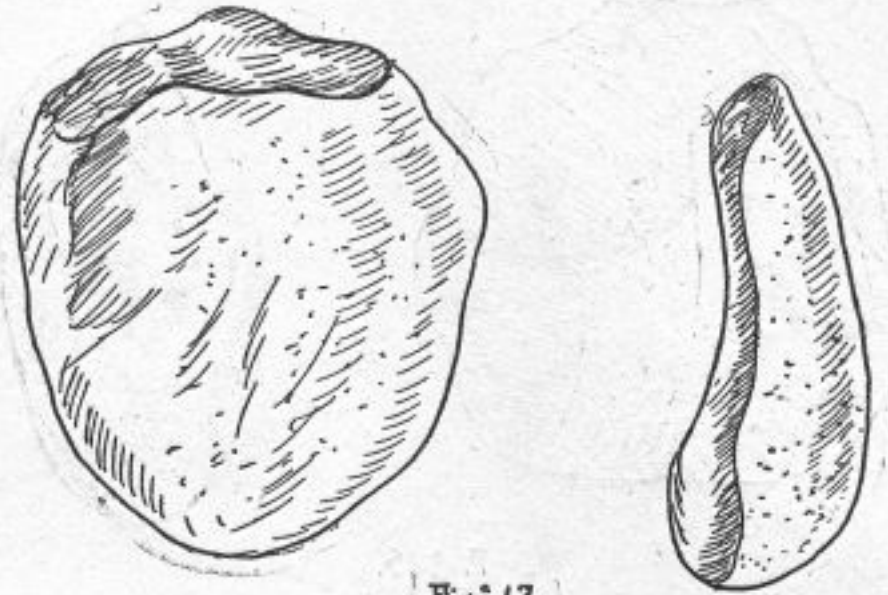

Fig.ª 17.

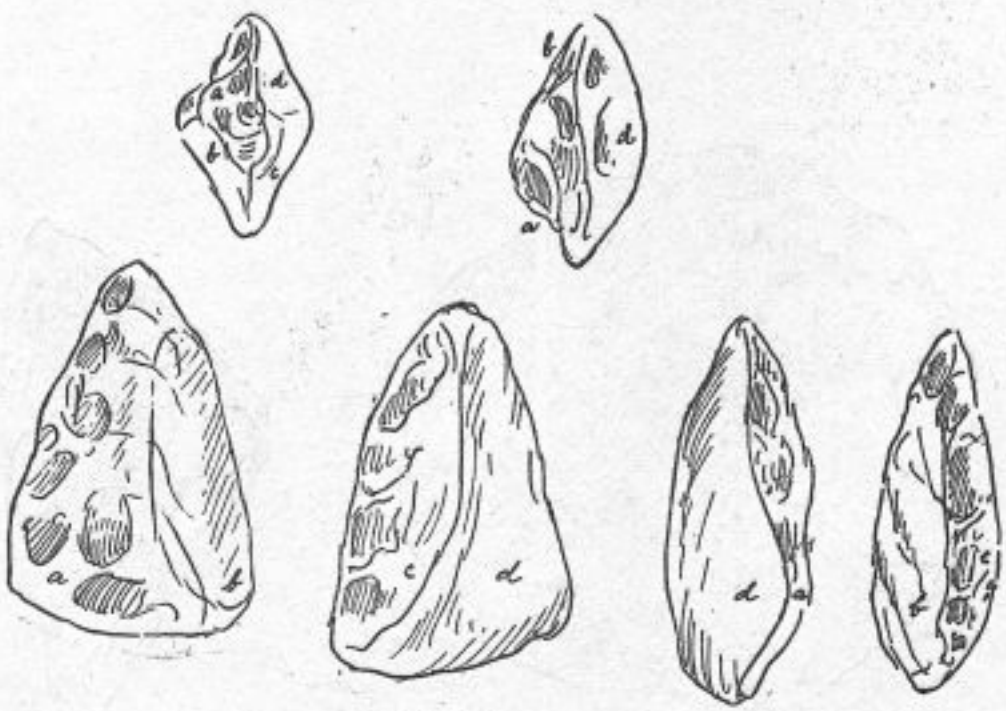

Fig.ª 18.

OS HOMES, OS FEITOS, AS VERBAS

REVISTA DE CATALUNYA,
Març-abril, 1929.

SUMARI: A. Rovira i Virgili, *Siluetes de Catalans.*—Paul Farez, *El Credo del psicoandlisi.*—Pere Sanahuja, *Arnau Mir de Tost.*—A. Rubió i Lluch, *La Companya Catalana sota el comandament de Teobald de Cepoy.*—Prudenci Bertrana, *Un teatre a perdre diners.*—Josep Carbonell, *Per una perspectiva integral de la nostra literatura.*—A. Esclasans, *Temes literaris.*—*Nótules.*—*Crónigues Catalanes: La Historia i l'Erudició,* per Ferran Soldevila.—*Les Lletres,* per Domenec Guansé.—*El Teatro,* per Prudenci Bertrana.—*L'Art,* per Joan Sacs.—*Periódics i Revistes.*

Trai notiza de libros, como *Estudis d'Historia Juridica Catalana* de F. Valls Taberner, *El Pont de la Mar Blava* de Nicolau d'Olwer, e dos traballos d'iste na revisión do soado *Glossarium* de Du Cange; *El Comte Arnau* de Josep María de Sagarra, *Breviari critic* de Manuel de Montoliu, *Carnet de ruta* de J. M. Lopez-Picó, *Entre els isards i la boira* de Millás-Raurell, *Els fruits saborosos* de Josep Carner, *Abregé de grammaire catalane* de Pompeu Fabra, *La marina catalana del vuitcents,* d'Emerenciá Roig, *De París a Barcelona passant per Honolulu,* de Mariu Balmes, etc.; notas de teatro catalán: *Les llágrimes d'Angelina* e *Judit* de J. M. Sagarra, *Carlets, home de molts oficis* e *Mamá política* de Pompeu Crehuet, *Pirateria* de Ambrosi Carrion, *La Bruixa blava* de Juli Vallmitjana, *La Gloria* de Mosén Ramon Garriga, *Daniel o l'optimisme* de Aveli Artis, *Els analfavets* de Rusinyol, etc.; exposiciós, confrencias, movemento arqueológico, bibriográfico, etc. sobre arte, etc. Na seizón de periódicos e revistas fala do 30.° aniversario de *La Veu de Catalunya, Moment actual de la literatura catalana, El professor Karl Vossler, Impressions de Txecoslovàquia, Prosperitat, poder i politica de França, Els diaris catalans de Barcelona, Intel-ligencia i caràcter.*

Estabamos hai tempo un pouco lonxe da cultura catalana, que por mais que sexa ben difrente da nosa nos seus carauteres e nos seus fitos —falamos da cultura— cecais por iso mesmo a sua coñecencia ha ser mais proveitosa pra nós, com'eixempro metodolóxico n-us casos, e com'enseño n-outros. Ademais de que sendo a d'iles e a nosa duas culturas que se desenvolven de costas á cultura oficial, ha haber antre elas a fraternidade que xunta sempre aos que tefien intreses comús.

Por elo agardamos que dende hoxe adiante, a notabilisema *Revista de Catalunya* que dirixe o ilustre Rovira i Virgili nos teña ao corrente do desenvolvemento espirtual d'aquela terra que tanto admiramos.

EL MATÍ, Barcelona.

A prohibición que, a requerimentos do actual goberno hespañol, fixo Roma do catalán nos púlpitos de Barcelona, non tirou coraxe aos católicos catalás que a mais de católicos, e cecais ainda por selo de nacencia, saben o qu'importa unha patria e unha língoa. N-efeito, non tardou moito despois d'aquela data, en aparescer en Barcelona un gran xornal católico: *El Matí,* escrito todo do comenzo ao cabo en catalán, e ademais en catalán literario.

Coido que non é inxustiza decirmos que *El Matí* é hoxe e dend'o día mesmo qu'apareceu, o millor xornal católico que se pubrica na Península. Compre decilo ademais, porque na Hespaña os xornais católicos gozan de mala sona, e non somentes pol-a máa vontade que se lles ten, senón porque case sempre son merecentes d'ela. Apreséntanse de cote pechados n-ise criterio qu'os da banda d'enfrente chaman trogloditeco, e os seus redaitores, ispiradores e dirixentes solen

opôr a toda ideia nova e a toda corrente que d'afora veña, a insociábele desconfianza da incultura. Ademais, e n-isto si que se non poden facer excepciós, porque non-as hai, misturan sempre o catolicismo con intreses de clás, con tendenzas politecas de cote autoritarias e ultraconservadoras e con outras flebezas humáns, ás que temos que apor o seu pouco creto.

Nada d'esto atopamos n-*El Matí*. Non é que deixe de sustentar o criterio estrictamente católico nos probremas filosóficos e sociás; mais en todo caso, a outura de pensamento, a ampla e comprensiva toleranza, a imparcialidade da informazón, a fonda e varia cultura sempre ao día, o fino gosto artísteco, a ben orientada modernidade, son as suas caraiterístecas, as quales atiran dend'o comenzo a curiosidade e a simpatía.

E logo, así coma os mais dos xornais católicos de Galiza semellan ignorar o labor d'erguemento da nosa cultura, no que poñen o seu esforzo tantos católicos militantes, en *El Matí* pol-a contra, atopamos de cote a propaganda e a defensa dos valores espirtuás de Cataluña e da cultura catalana.

Antr'as firmas ilustres que enchen as llanas d'*El Matí*, lembramos as de Carles Cardo, J. M. Junoy, J. M. Capdevila, P. Miguel d'Esplugues, etc.

Deus lle dea longa vida, e que nos siga visitando moitos anos.

REVISTA DE LAS ESPAÑAS,
Maio, 1929.

A *Unión Ibero-Americana* de Madrid publica hai tempo esta revista ecléctica, cuios redactores son D. José Antonio de Sangróniz, D. Andrés Pando e D. Lorenzo Luzuriaga, e que fai a politeca cultural de aquela asociación. Ven colaborada por ben soadas firmas hespañolas e ibero-americanas, predomiñando as hespañolas. É unha revista que, anque desigual coma non pode por menos de sere, tendo en conta a sua amplitude, ten un ton geral d'outura. O sumario d'iste número dá ideia suficinte da disposizón e orientación da revista. Velo eiquí:

La Exposición de Sevilla y la «Unión Iberoamericana».—Inauguración de la Exposición Iberoamericana de Sevilla.—Inauguración de la Exposición de Barcelona.—Aspectos de literatura portuguesa (Conferencia por Cámara Reys).—*Filosofía y filósofos españoles (1900-1928)* por Venancio D. Carro, O. P.—*Méjico y la tradición liberal*, por Manuel Mielgo.—*Crónica de Arte*, por Manuel Abril.—*Revista literaria ibérica*, por E. Giménez Caballero.—*Revista literaria americana*, por Benjamín Jarnés.—*Indice de Revistas*, por Miguel Pérez Ferrero.—*Información política y social española e hispano americana.—Información cultural española e hispanoamericana.—Información económica española e hispanoamericana.—Unión Iberoamericana (vida social).*

LA CRUZ DEL SUR,
Montevideo, n.º 23.

SUMARIO: *Barradas*, por Gervasio Guillot Muñoz.—*Adiós a Barradas*, por Guillermo de Torre.—*Barradas en nuestro recuerdo*, por Montiel Ballesteros.—*Barradas*, por Emilio Frugoni.—*Tres poetas chilenos*, poesías de Rosamel del Valle, H. Díaz Casanueva y Gerardo Seguel.—*Un nuevo libro de Mariátegui*, por Jaime Morenza.—*Nocturno americano*, poesía de Francisco Espinola (hijo).—*Atardecer*, poesía de Mario Menendez.—*Los clásicos de América y la expresión propia continental*, por José G. Antuña.—*Tres canciones*, poesía de J. Pereda Valdés.—*Violación de correspondencia*, por Alcibiades.—*Como un puñado de agua*, poesía de María Elena Muñoz.—*Dos poetas alemanes contemporáneos*, por Franz Rauhut.—*Gusanos*, poesía de María C. Izcua de Muñoz.—*Un descubrimiento chileno: la nueva educación es un delito*, por Sebastián Morey Otero.—*Variete*, por Enrique E. Potrie.—*Nuestros artistas jóvenes: Pablo Barbieri*, por G. R.—*Esquema de un siglo de estética*, por Eugenio Petit Muñoz.—*Bibliográficas*, por Alberto Lasplaces.—*Dos nuevos libros de la «Editorial La Cruz del Sur».—Notas y comentarios.*—Parte gráfica: *Caratula*, por Ricardo Aguerre.—*Autorretrato*, por Rafael Barradas.—*Juan Carlos Mariateguy*, por Castagno.—*Cardoza y Aragon*, por Merida.—*Maternidad, La Pecadora* y *Busto de indi* , por Pablo Barbieri.

Xa coñecíamos esta revista moderna e boa que n-outrora nos ten visitado. Non diremos qu'a modernidade sone millor na América que na Europa, porque non é certo, e ao fin, a modernidade que todos entendemos cando esta verba se di, europea é. Diremos que a modernidade americán, com'outra calquera, sona millor e é mais modernidade, cando é *nativista*, como din alá, que cando é importada e pol-o tanto, repetida. *La Cruz del Sur* está ben porque repite pouco; leéndoa, estáse na América.

BROTÉRIA, Julho, 1929.

SUMARIO: *Ensaio sobre a cartografía do seculo XVI*, por Emilio Salgueiro.—*A industria do radio*, por A. Pio Leite.—*No XIV Centenario da Ordem Benedictina*, por don Crisóstomo de Aguiar, O. S. B.—*Pelo mundo das letras*, por Paulo Durão Alves.—*Cronica do Movimento Religioso*, por J. S. Tavares.—*Revista de Revistas.—Notas bibliográficas.—Obras recebidas na Redacção.—Efemérides.*

Agosto, 1929.

SUMARIO: *Os Beatos La Colombiere e don Bosco*, por Paulo Durão Alves.—*O P. Luis Frois S. J. e a sua «Historia do Japão»*, por G. Schurhamer.—por A. Pio Leite.—*Preconceitos contra as Ordens religiosas em Portugal. Meios de os combater*, por Domingos M. G. dos Santos.—*Revista de Revistas. Notas bibliográficas.—Obras recebidas na Redacção.—Efemérides.*

PORTVCALE, Maio-Junho, 1929.

SUMARIO: *Duas novas variantes do romance «A Silvaninha»*, por J. J. Nunes.—*Para a compreensão do genio*, por Agostinho de Campos.—*Toques as almas*, por Ferreira Soares.—*Páginas etnográficas: Origens e transformações das trovas*, por Luis Chaves.—*O gravador de medalhas Francisco de Borja Ereire*, por Ernesto Soares.—*Algúns processos para dividir um angulo em partes iguais, com a aproximação que se quiser, só com o auxilio da régua e do compasso*, por Antonio Ribeiro Vital.—*Varia: Claudio Farrere*, por Ferreira Soares.—*Estranjeirismos*, por Claudio Basto.—*A Matemática no actual ensino secundario*, por Augusto Martins.—*Etnografía do Minho*, por F. Alves Pereira e J. L. Lourenço Louçao.—*Bibliografía*, por P. V. e C. B.—*Novidades.—Res & Verba.*

NACÃO PORTUGUESA, Serie V, tomo II, fasc. 12.

SUMARIO: Revº. P. Valerio Cordeiro, *Á memoria de Antonio Sardinha—O elogio fúnebre de Antonio Sardinha.*—Luis Chaves, *Paginas folclóricas, A sinfonia das cores ou o arco-iris da gama popular.*—Fernando Amado, *Nacionalismo portugués.*—Agnes Cunha Markl, *Causas que determinharam os descobrimentos marítimos dos portugueses no seculo XV.—Na Feira das Letras.*

Serie VI, tomo I, fasc. I.

SUMARIO: *A memoria de Antonio Sardinha—Antonio Sardinha*, Roberto Ricard.—*Nova Renascença?* Antonio de Silva Rego.—*Terras de Portugal nas estancias dos Lusiadas*, Luis Chaves.—*Grandeza e decadencia dos Gremios Profissionais*, Cesar d'Oliveira.—*Henri Cheón*, Marcelo Caetano.—*Formação social da nacionalidade portuguesa*, Antonio Serras Pereira.—*Idealismo e Realismo*, Prof. Dr. Cabral de Moncada.—*Das ideias, das almas e dos factos.*

BOLETÍN DE LA REAL ACADEMIA GALLEGA, 1.º Agosto, 1929.

SUMARIO: Notas arqueológicas: *Un cuchillo de silex; una nueva espada de antenas; Un cinturón de bronce post-hallstáttico; dos inscripciones del siglo X* (con grabados) por Angel del Castillo.—Sección oficial: *Junta ordinaria de 12 de Mayo de 1929; Certámen gallego-americano de Montevideo: Veredicto del Jurado; Una patriótica idea: Tierra gallega para un panteón en Buenos Aires*, por Eladio Rodrí-

guez González.—*Una semana Gallega en Barcelona.—Colección de documentos históricos.*

ARAZUA, Boletín de la Asociación protectora de la Cultura Gallega, Montevideo, Julio, 1929.

Os iniciadores da Asociación protectora da Cultura Galega, da que xa s'empezan a recoller os beneficiosos efeitos, pubrica iste boletín, cuio nome é a verba céltiga *Arazua,* sinificativa de *tumulto espirtual,* coma caraiterística da nosa renovazón e espertamento. Proponse a divulgazón dos nosos valores en Sudamérica, sobre todo na nosa colonia cuias simpatías pra o noso movemento quer recadar e ter ao corrente aos d'alá do qu'eiquí se fai, así coma recoller a aitividade espirtual dos d'alá, principalmente no senso d'orientazón.

Iste número trai a reproduzón d'unha escultura de Bonome, e traballos orientadores de Miguel Barros Castro, Julio Sigüenza, R. Blanco Torres, C. Sánchez Mosquera, cartas do Seminario d'Estudos galegos, etc.

NÓS non pode por menos de se sintir identificado co-esta pubricazón cuio ideario fundamental é o noso e â que saúda c'un saúdo d'irmandade.

GACETA DE GALICIA, Vigo.

Recibimol-os dous primeiros números d'esta revista xeral bilingüe, literaria, informativa, ecléctica e non inteiramente magazine así e todo, elegantemente presentada, con moita parte gráfica, dirixida por Eugenio de Olano, con Antonio Acebedo de redautor chefe, e na que atopamos aos nosos amigos Otero Pedrayo, Cuevillas, Villar Ponte, Fernández Mazas, Alvaro e Augusto de las Casas, Eugenio Montes, R. Blanco Torres, etc.

EL EBRO, Barcelona, núm. 147.

Sumario: *Nuestra juventud,* por Juan del Cinca.—*Crónica cultural,* por A.—*Lo típico,* por M. García Villas.—*Por tierras de Aragón,* por Almogávar.—*El archivo fotográfico Mora Insa,* por J. Soldevila Faro.—*El alma de Aragón,* por Paulino Masip.—*Por la verdad y por Aragón,* por Un fronterizo.—*Costa y sus amigos,* por José Zuraya Cambra.—*El pico del Aguila,* por Almogávar.—*Cartas literarias,* por Querubín de Larrea.—*Del pasado de Aragón.*—*Tamaritana,* por Pablo Cuevas Fleta.—*Versos de Juanico el gaitero.*

O INSTITUTO, 4.ª Serie, volume 6.°, núm. 5.

Sumario: *Alergia tuberculosa, cuti-reacção e valor profilático desta,* por Manuel Joaquim Costa.—*Uma descrição quinhentista do mosteiro de Alcobaça,* por Vergilio Correia.—*Raizes da alma latina,* por Estanco Louro.—*O cosmógrafo Fernam Vaz Dourado, fronteiro da India e a sua obra,* por Monsenhor Gustavo Couto.—*Arquivo da confraria de Santo Eloi de Porto—Subsidios para a historia da ourivesaria em Portugal,* por Laurindo Costa.—*Subsidios para a historia da musica em Portugal,* por Sousa Viterbo.—*Boletim do Instituto.*—*Bibliografia.*—*Varia.*—*Livros recebidos.*

SEARA NOVA, núms. 170 e 171.

O Sr. Antonio Sergio continúa a polemica con Dr. o Cabral de Moncada. Sigue a *Evolução Espiritual de Antero,* de Joaquim de Carvalho. J. O. trascribe do español un trecho d'unha tradución de Max Scheler, o filósofo de moda, pol-o menos en Hespaña... Notas de *Literatura brasileira,* de José Osorio de Oliveira, *A Ilha verde e vermelha de Timor,* de Alberto Osorio de Castro, etc.

TAULA, número 22.

Sumari: *Art popular,* F. Caballero.—*Asteriscos poblatans i ciutadans,* Carles Salvador.—*Puntuacions,* Thous Llorens.—*La dama d'Elx.*—*En torn a un llibre.* Juli Just Gimeno.—*Parlant amb Giménez Caballero,* El Veiluter.—*Sobre un músic valencià antic,* R.—*Poemes,* Enric Durán.—*Notes.*—*Bibliografia.*

Imprenta NÓS, Real, 36-1.° A CRUÑA

Xa está á venda

Arquivos II

do Seminario d'Estudos Galegos

3oo páxinas ⁜ 1oo fotograbados ⁜ 3 pesetas

Pedidos a «Nós», Real 36-1.º - A Cruña

Droguería e Farmacia

LUIS FÁBREGA

Progreso, esquina a Luís Espada

OURENSE

MERQUE VOSTEDE

Plumeiros **RAFIUM**

De mais dura qu'os de pruma e limpan millor. Véndese en todol-os estabrecimentos do ramo

Andrés Perille - OURENSE

Lea vostede

Os Camiños da Vida

por R. Otero Pedrayo.

BODEGAS GALLEGAS, PEARES E OURENSE

Viños finos de mesa: Tinto TRES RIOS. Blanco BRILLANTE

LOS GALLEGOS blanco e tinto

Macía e Valeiras, Apartado 18 - Ourense

SANATORIO QUIRURGICO DE SAN LORENZO

SANTIAGO DE GALICIA

DE LOS PROFESORES

D. Fernando Alsina y **D. Antonio M. de la Riva**

CIRUJANO — GINECÓLOGO

Establecimento dotadó de todol-os elementos que exixen a terapéutica e a hixiene modernas, situado nas aforas da poboazón, moí cerca do paseo da Ferradura

Teléfono número 195

Pra detalles, calquera dos Direitores ou o Médico interno

P A R D O

ÓPTICO CENTÍFICO

Preguntoiro, 32
SANTIAGO

San Andrés 50
A CRUÑA,

CASA EISCRUSIVAMENTE ADICADA A ÓPTICA CENTÍFICA

FOTOGRABADO

Si quer qu-os seus fotograbados sexan o mais perfeito posibres, convenlle envialos aos

Talleres de fotograbado ESPASA-CALPE S. A.

Ríos Rosas, 24-Apartado, 547 MADRID

Xa apareceu

o segundo libro de

C O U S A S

por CASTELAO.

F. ROMAN E SACO

DROGUERIA

e FARMACIA

Pereira, 19

Teléfono 28

OURENSE

A hixiene nos nenos

é a garantía da sua saúde física e moral o día de mañá.

No diario aseo dos nenos emplee o **"Jabón Sales de la Toja"**, único que ás suas altas calidades meicifás xunta toda a finura e prefume d'un xabón de tocador.

Contribuie ô perfeito desenrolo das criaturas e evita o perigo da escrófula e o raquitísmo.

JABÓN LA TOJA

ÚNICO EN EL MUNDO

O Xabrón da Toxa é o mellor. Honra á Galicia no mundo enteiro

AGUAS DE

MONDARIZ

FUENTES DE GÁNDARA Y TRONCOSO

Propiedad de los Sres. Hijos de Peinador

Véndese en todal-as Boticas, Drogueirías Hotels, Depósitos d'augas minerás, Restaurants e vagós-camas de todol-os trés

As mais indicadas en casos de artitrismo, desnutrizón, diabetes, obesidades diversas, doenzas do aparello dixestivo, anemia e neurastenia

Riquisma auga de mesa gaseada naturalmente.

MONDARIZ - BALNEARIO

a 35 kilómetros de Vigo